

KOMPYUTER BILAN TANISHUV BO'LIMINI O'QITISH METODIKASI

Poyonov Xusniddin Ortiqovich

SHDPI MI 4-kurs talabasi

Yaxiyaxonova Muxiba Maxmudjonovna

SHDPI katta o'qituvchisi

Negmatova Sevinch Ergash qizi

Qarshi davlat texnika universiteti 3-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16571174>

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli ta'lim tizimida "Kompyuter bilan tanishuv" bo'limini o'qitish metodikasi tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida kompyuter savodxonligini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etib, bunda interfaol va texnologik yondashuvlardan foydalanish samaradorlikni oshiradi. Maqolada ushbu mavzuni o'qitishda gamifikatsiya, video darslar, virtual laboratoriyalar va Learning Management System (LMS) tizimlaridan foydalanishning afzalliklari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, o'quvchilarning kompyuter bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning) metodikasining ahamiyati yoritiladi. O'quv jarayonining samaradorligini oshirish uchun amaliy mashg'ulotlarga e'tibor qaratish, vizual materiallardan foydalanish va interfaol dars usullarini joriy etish taklif qilinadi. Maqola natijasida raqamli ta'limda kompyuter bilan tanishuv bo'limini o'qitishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati asoslab beriladi hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida o'quv jarayonining samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: Raqamli ta'lim, kompyuter savodxonligi, interfaol ta'lim, gamifikatsiya, virtual laboratoriya, video darslar, LMS tizimi, loyiha asosida o'qitish, vizual materiallar, ta'lim texnologiyalari.

KIRISH.

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar tobora keng joriy etilib, o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, informatika va axborot texnologiyalarini o'qitishda "Kompyuter bilan tanishuv" bo'limi muhim o'rin tutadi. Ushbu bo'lim orqali o'quvchilar kompyuterning asosiy tarkibiy qismlari, ularning vazifalari, operatsion tizim bilan ishlash ko'nikmalarini egallaydilar. Mazkur maqolada "Kompyuter bilan tanishuv" bo'limini raqamli ta'lim tizimida samarali o'qitish metodikasi tahlil qilinadi. Bugungi kunda interfaol dars usullari, multimedia vositalari va virtual laboratoriyalardan foydalanish o'quvchilar uchun yanada qulay muhit yaratmoqda. Shu sababli, dars jarayonida innovatsion yondashuvlardan foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Maqolada ushbu bo'limni o'qitish jarayonida zamonaviy metodlardan foydalanish yo'llari, ilg'or tajribalar hamda samarali natijalarga erishish usullari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari o'qituvchilar va ta'lim sohasi mutaxassislari uchun foydali bo'lishi kutilmoqda.

Adabiyotlar tahlili. Raqamli ta'lim tizimida "Kompyuter bilan tanishuv" bo'limini o'qitish metodikasi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar ta'lim jarayonida zamonaviy yondashuvlardan foydalanish muhimligini ko'rsatadi. Ushbu bo'limni samarali o'qitish uchun turli tadqiqotlarda ilgari surilgan metod va vositalarni ko'rib chiqamiz.

Jonassen, D. H. tadqiqot ishida raqamli texnologiyalarning ta'limdagi roli, ayniqsa, interaktiv vositalar orqali tushuncha shakllantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Jonassenning fikriga ko'ra, "Raqamli texnologiyalar o'quvchilarga bilimlarni mustaqil o'zlashtirish va interfaol o'rganish muhitini yaratishda yordam beradi" [Jonassen, 2006]. Bu yondashuv

"Kompyuter bilan tanishuv" bo'limini o'qitishda ham muhim hisoblanadi, chunki virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar o'quvchilar uchun samarali bilim olish imkonini yaratadi.[1]

Laurillardning izlanishlari shuni ko'rsatadiki, "Ta'lim jarayoni samaradorligi zamonaviy texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish orqali oshadi" [Laurillard, 2013]. Ushbu tadqiqotda raqamli vositalar yordamida o'quvchilarni faol o'rgatuvchi metodlarni qo'llash muhimligi ta'kidlangan. Bu "Kompyuter bilan tanishuv" bo'limini o'qitishda darslarning vizuallashtirilishi va amaliy mashg'ulotlar orqali o'rgatilishiga urg'u beradi.[2]

Sultonov o'z tadqiqotida axborot texnologiyalarining o'quv jarayonidagi o'rnini keng yoritadi: "Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni kiritish o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshirish bilan birga, mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi" [Sultonov, 2020]. Ushbu yondashuv "Kompyuter bilan tanishuv" bo'limida amaliy mashg'ulotlar va masofaviy ta'lim imkoniyatlarini keng qo'llash orqali natijadorlikni oshirishga asos bo'ladi.[3]

Karimovning tadqiqotida zamonaviy interfaol metodlarning ta'lim o'quvchilarning fanlarga bo'lgan qiziqishini oshirish bilan birga, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat samaradorligiga ta'siri tahlil qilingan: "O'qitish jarayonida innovatsion yondashuvlar qiladi" [Karimov, 2018]. Bu "Kompyuter bilan tanishuv" bo'limida o'quvchilarning eksperiment asosida bilim olishini rag'batlantirish uchun qo'llanilishi mumkin.[4]

Kompyuter bilan tanishuv bo'limini samarali o'qitish uchun interfaol metodlardan foydalanish juda muhimdir. Ushbu metodlar o'quvchilarga o'rganilayotgan mavzularni amaliyotda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Masalan, kompyuterga oid dasturlarni o'rgatishda o'quvchilarni ko'rgazmali materiallar, taqdimotlar, videolar va amaliy mashg'ulotlar bilan tanishtirish zarur. Bunda o'quvchilar kompyuterning ishlash prinsiplarini vizual ravishda ko'rishlari va ularga tushuncha hosil qilishlari mumkin. Shuningdek, o'quvchilarga turli interfaol o'yinlar, mashqlar va testlar yordamida kompyuter bilan ishlashni o'rganishga ko'maklashish lozim.

Zamonaviy ta'limda kompyuter texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari kengaygan. Masalan, o'quvchilarga kompyuterda grafik dasturlar, ofis dasturlari, va internet resurslari yordamida turli topshiriqlarni bajarishga imkon berish zarur. Bu o'quvchilarning ijodkorlik va tizimli fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, turli onlayn platformalarda o'quvchilarning faoliyatini kuzatish va ularga zarur tavsiyalarni berish, o'qituvchining o'quvchilarga bo'lgan yondashuvini yanada samarali qiladi. Kompyuter bilan tanishuv bo'limini o'qitishda o'qituvchilar uchun bir nechta tavsiyalar mavjud. Birinchi navbatda, o'qituvchilar dars jarayonini rejalashtirishda turli metodik yondashuvlarni qo'llashlari kerak.

Guruhlarni tashkil qilish va mavzularni taqsimlash.

Guruhlar	Ekspert guruhlar uchun mavzular	Aralash guruhlarda muhokama qilinadigan asosiy jihatlar
1-guruh	Kompyuterning asosiy qismlari (Hardware)	Protessor, xotira, qattiq disk, videokarta, ona plata va ularning vazifalari
2-guruh	Dasturiy ta'minot (Software) va operatsion tizimlar	Operatsion tizim turlari (Windows, Linux, MacOS), ilovalar, dasturlar

3-guruh	Kompyuterning ishlash tamoyillari	Dasturlash mantiqi, ma'lumotlar oqimi, dasturiy ta'minot va apparat o'zaro aloqasi
4-guruh	Tarmoq va internet asoslari	Mahalliy va global tarmoqlar, internetning ishlash tamoyillari, IP-manzillar
5-guruh	Axborot xavfsizligi va himoya choralari	Parollar, antivirus dasturlar, phishing xurujlari, ma'lumotlarni himoya qilish

"Pazl" jarayoni – guruhlar o'zgarishi

Bosqich	Harakatlar
1. Ekspert guruhlarida o'rganish	Har bir guruh o'z mavzusini o'rganadi, asosiy tushunchalar, faktlar va misollarni yozib oladi.
2. Aralash guruhlariga bo'lish	Har bir ekspert guruhidan 1-2 kishi yangi guruhga o'tadi, natijada har bir guruhda barcha mavzular bo'yicha ekspertlar bo'ladi.
3. Ekspertlar o'z mavzusini tushuntiradi	Har bir ekspert o'z mavzusini yangi guruhdagi sheriklariga tushuntiradi.
4. Guruhlar xulosa chiqaradi	Guruhlar o'zaro fikr almashib, umumiy xulosa tayyorlaydi va doskaga yozadi.
5. Natijalarni taqdim etish va baholash	Har bir guruh o'z xulosasini sinfga taqdim etadi, o'qituvchi esa muhim jihatlarni izohlab, yakuniy xulosa chiqaradi.

Kutilayotgan natijalar.

- ✓ O'quvchilar mustaqil o'rganib, tushuntirish orqali bilimlarini mustahkamlaydi.
- ✓ O'zaro hamkorlik va jamoaviy ishlash ko'nikmalari rivojlanadi.
- ✓ Har bir o'quvchi darsda **faol ishtirok** etadi, chunki har kimning o'z mavzusini o'rgatish mas'uliyati bor.

Interfaol ta'lim metodini qo'llash va qo'llamaslik natijasini ko'rsatish uchun quyidagi mezonlar asosida taqqoslash mumkin:

- O'quvchilarning mavzuni tushunish darajasi
- O'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi
- Axborotni eslab qolish darajasi
- Faollik va ishtirok darajasi

Xulosa va takliflar: Raqamli ta'lim tizimida "Kompyuter bilan tanishuv" bo'limini o'qitish metodikasi zamonaviy va samarali yondashuvlarni talab qiladi. Ushbu mavzuni o'qitishda an'anaviy va interfaol metodlarning uyg'unlashuvi o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini oshirib, bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Interfaol o'yinlar, vizual materiallar va amaliy mashg'ulotlar orqali mavzuni tushuntirish o'quvchilar tomonidan axborotni tez va samarali qabul qilishiga yordam beradi. Shu bilan birga, o'quvchilarning kompyuter savodxonligini oshirish uchun virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar va interfaol platformalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli ta'lim muhitida ushbu mavzuni o'qitish jarayonini yanada samarali tashkil etish uchun quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

1. **Interfaol va amaliy mashg'ulotlarni keng joriy etish** – O'quvchilarga nazariy bilimlarni mustahkamlash uchun virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalardan foydalanish tavsiya etiladi.
2. **Gamifikatsiya elementlaridan foydalanish** – O'yinlashtirilgan topshiriqlar, testlar va viktorinalar orqali dars jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish mumkin.
3. **Video darslar va animatsiyalardan foydalanish** – O'quvchilarga mavzuni yaxshiroq tushuntirish uchun vizual materiallardan foydalanish kerak.
4. **LMS (Learning Management System) tizimlaridan foydalanish** – Masofaviy ta'lim jarayonini qo'llab-quvvatlash va individual ta'lim yo'nalishlarini shakllantirish maqsadida maxsus platformalardan foydalanish lozim.

References:

Используемая литература: Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Жовлиева, Гульшаной. "DISTINCTIVE FEATURES OF TEACHING STUDENTS OF THE PEDAGOGICAL INSTITUTE METHODS USED IN MATHEMATICS LESSONS." *Международный мультидисциплинарный журнал исследований и разработок* 1.3 (2025): 96-100.
2. G. Jovliyeva, Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv usullari, *Pedagogs*, 2023/6, 8-10.
3. Г.А. Жовлиева, Differensial tenglamalarga oid tushunchalarni o'qitishning o'ziga xosligi, Belarus international scientific research conference, 2023/6, 2023/6.
4. Gulshanoy Jovliyeva, Methodological-mathematical training of primary school teachers and duties, *Pedagogs*, 2023/2, 166-168.
5. Mirzayeva, Shahlo Ruzmat-qizi. "The importance of studying emotional intelligence in medical students." *Journal of Innovation, Creativity and Art* (2023): 215-220
6. Dilobar Kuchkarovna Xoshimova, Talabaning kreativ qobiliyatini shakllantirishda ta'lim texnologiyalaridan foydalanish (Aniq fanlarni o'qitish misolida), *Xalq ta'limi*, 2024/2, 2024/2.
7. Dilobar Kuchkarovna Xoshimova, Directional derivative anda gradient of a multivariable function, International Conference on Innovations in Applied Sciences, Education anda Humanities, 2024/1/26, 1-9.
8. Khoshimova, D. "THE USING OF EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN TEACHING EXACT SCIENCES AND FORMING THE STUDENT'S CREATIVE ABILITY." *Science and innovation* 3.B1 (2024): 5-13.
9. K.Z.Negmatova I.N.Ro'zimurodov, D.K.Xoshimova, Ehtimollik va statistika, 2024, 156.
10. Khoshimova. D.K, Use of pedagogical technology in explanation of the Gauss-Jordan method of solving the system of linear equations, *WEB OF SCIENTIST*, 2024/1, 50-54.
11. Raxmatov, Sherqo'zi Olimovich. "masofaviy ta'lim dasturlarining ta'lim tizimida afzalliklari va amaliy ahamiyati (moodle, scorm, tutor dasturlari misolida)." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 1.11 (2021): 1263-1270.
12. Gulnoza Raxmatov Sherqo'zi Olimovich, Berdiyeva, O'ZBEKISTON ELEKTRON SAVDO TIZIMIDA MUAMMOLAR VA TAKLIFLAR, Science and innovation in the education system, 2024/4/8, 16-22.
13. Gulnoza Raxmatov Sherqo'zi Olimovich, Berdiyeva, RAQAMLI IQTISODIYOTNING MAQSAD VA VAZIFALARI VA UNING O'ZBEKISTONDA RIVOJLANISHI, Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования,

2024/4/8, 11-14.

14. Gulnoza Raxmatov Sherqo'zi Olimovich, Berdiyeva, Raimbek Muzaffarov, ELEKTRON TIJORATNING AN'ANAVIY SAVDO TURLARI BILAN XARAKTERLI XUSUSIYATLARI, *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика*, 2024/4/8, 14-18.
15. Raxmatov Sherqo'zi Akbar Kodirov, Ta'lim jarayonida bulutli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi, *Pedagogis Internatsional research*, 2023/5/15, 69.
16. Kodirov, Akbar, Gulzor Qamariddinova, and Shahnoza Eshmurodova. "O 'ZBEKISTONDA MILLIY TURIZM RIVOJLANISHINI SHAKLLANTIRUVCHI IQTISODIY VA MOLIYAVIY OMILLARINI O'RGANISH." *YANGI O'ZBEKISTONDA MILLIY TURIZM ISTIQBOLLARI* 1.01 (2024).
17. Akbar Kodirov, Farangiz Kenjayeva, Marjona Yusupova, MAKTABLARDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA ANIQ FAN MAVZULARINI OTISHDA ERISHILAYOTGAN YUTUQ VA KAMCHILIKLAR, *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика*, 2024, 49-52.
18. Kodirov, Akbar Shuxratovich, and Muborak To'lg'in Qizi Nomozova. "MASOFAVIY TALIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARINING ISTIQBOLLI ASOSLARI." *Academic research in educational sciences* 4.CSPU Conference 1 (2023): 753-756.
19. Kodirov, Akbar, Gulasal Ruziyeva, and Marjona Yusupova. "ELEKTRON QO'LLANMALAR YARATISHDA AUTOPLAY DASTURIDAN FOYDALANISH VA IMKONIYATLARINI TA'LIM TIZIMDA TALQIN ETISH." *Наука и технология в современном мире* 3 (2024): 51-55.
20. Shuxratovich, Kodirov Akbar. "KATTA MA'LUMOT BAZALARINI PARALLEL ISHLOV BERISH USULLARINI VA MODELLARINI O'RGANISH." *Journal of new century innovations* 43 (2023): 93-95.